

uživajmo v zdravju
S PREHRANO IN TELESNO DEJAVNOSTJO

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

**Projekt
UŽIVAJMO V ZDRAVJU**

**ANALIZA STANJA IN
OCENA POTREB NA PODROČJU ZDRAVEGA
ŽIVLJENJSKEGA SLOGA, DEBELOSTI
IN ZMANJŠEVANJA NEENAKOSTI**

**ŠPORTNA VZGOJA, PROGRAMI IN INFRASTRUKTURA ZA
IZVAJANJE TELESNE DEJAVNOSTI**

Ljubljana, 2015

ŠPORTNA VZGOJA, PROGRAMI IN INFRASTRUKTURA ZA IZVAJANJE TELESNE DEJAVNOSTI

Avtorji:

doc. dr. Gregor Starc, Fakulteta za šport Ljubljana

dr. Gregor Jurak, Fakulteta za šport Ljubljana

dr. Marjeta Kovač, Fakulteta za šport Ljubljana

1 Uvod

Za zagotavljanje ustrezne telesne dejavnosti prebivalstva je ključnega pomena, da je na voljo ustrezna vadbena infrastruktura, ustrezni vadbeni programi, ob tem pa je za varno ukvarjanje s športnimi telesnimi dejavnostmi potrebno imeti tudi ustrezna športna znanja.

Športna vzgoja je predmet, ki ga najdemo v vseh evropskih šolskih sistemih, saj se povsod zavedajo, da lahko v šoli učinkovito izboljšujemo telesni fitnes in zdravje učencev, hkrati pa tudi pomagamo otrokom in mladostnikom učinkovito izvajati in bolje razumeti športne dejavnosti za kasnejše pozitivne vseživljenjske učinke (1). Šola je namreč institucija, v katero hodijo vsi otroci, zmanjševanje telesne dejavnosti v prostem času otrok pa je privedlo do tega, da je za marsikaterega otroka športna vzgoja v šoli danes edina telesna dejavnost, ki jo izvaja. V Sloveniji sicer nimamo raziskav o sekularnih trendih telesne dejavnosti otrok in mladostnikov, primeri iz tujine pa nam kažejo (2), da so današnji otroci in mladostniki v prostem času manj telesno dejavni, kot njihovi vrstniki nekoč.

V skoraj vseh evropskih državah, vključno s Slovenijo, je osnovni cilj športne vzgoje graditi otrokov telesni, osebni in socialni razvoj. Pogosto je poudarek na spodbujanju zdravega življenjskega sloga, izobraževanje za zdravje je obvezni predmet na Irskem, Cipru in Finskem, tudi v slovenskem šolskem sistemu pa imamo v okviru rednega pouka športne vzgoje v zadnjem triletju izbirni predmet šport za zdravje.

Žal v Sloveniji nimamo pregleda nad številom športnih programov, ki so otrokom na voljo izven šolskega sistema, niti pregleda na športnimi programi, ki so na voljo odraslim. Del teh športnih programov je sofinanciran iz javnih sredstev, drug del pa je izključno tržni. Velik del športnih dejavnosti v šolah poteka v obliki interesnih dejavnosti, ki jih mora ponuditi vsaka šola, od leta 2010 pa se vse večji odstotek osnovnih šol vključuje tudi v program Zdrav življenjski slog, ki omogoča zaposlitev dodatnega učitelja športne vzgoje in otrokom ponuja od eno do dve uri dodatne ure športne dejavnosti na teden.

Seveda pa smo v Sloveniji v zadnjem obdobju dobili boljši pregled nad šolsko športno infrastrukturo, torej nad pogoji, ki jih ljudje imajo za izvajanje športne telesne

dejavnosti (3). Šolske športne dvorane namreč predstavljajo večji odstotek vseh športnih dvoran v Sloveniji, ki so v uporabi tudi izven šolskega časa.

2 Izvajanje telesne dejavnosti v Sloveniji – trenutno stanje

2.1 Športna vzgoja

V večini evropskih držav je število ur športne vzgoje nižje od povprečnega števila ur drugih predmetov (2), pri čemer je Slovenija ena od izjem. Po številu ur športne vzgoje jo namreč presega le Francija zaradi celodnevne šole.

V Sloveniji imajo otroci v osnovni šoli tako na teden tri 45-minutne ure športne vzgoje v prvem in drugem triletju, v zadnjem triletju pa imajo dve uri športne vzgoje in možnost izbire izbirnega predmeta šport, ki ga vsako leto izbere okrog šestdeset odstotkov učencev in učenk (4). Hkrati lahko v zadnjem triletju izberejo tudi izbirni predmet ples, kar pomeni, da lahko v okviru izbirnosti učenci in učenke pri rednem pouku povečajo število ur telesne dejavnosti iz dve na štiri.

V osnovni šoli imajo šole možnost uvedbe nadstandardnega programa, kar pomeni lahko skupno poučevanje športnega pedagoga in razrednega učitelja ali pa povečanje števila ur športne vzgoje. Nekatere šole tak nadstandardni program izvajajo že vrsto let, njegovi učinki pa so za razvoj otrok izjemni (5).

V gimnazijskih programih in programih tehničnih srednjih šol imajo dijaki skupno 420 ur športne vzgoje, medtem, ko imajo v poklicnih programih skupno med 60 in 315 ur (6). V gimnazijskih športnih oddelkih imajo dijaki kar 840 ur športne vzgoje, kar pomeni tudi do 6 ur na teden.

Z vidika dostopnosti športne vzgoje v Sloveniji lahko ugotovimo, da v tem parametru ni razlik, saj vse šole delajo po istem kurikulumu, seveda pa nastajajo razlike v materialnih pogojih, ki so še posebej izražene na podružničnih šolah, katere obiskujejo otroci do 5. razreda. Tam so pogoji za športno vadbo precej slabši, vendar pa zaradi tega bolj izkoriščajo naravno okolje.

2.2 Infrastruktura za izvajanje telesne dejavnosti

Vsi športni objekti v Sloveniji so vpisani v razvid športnih objektov, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, vendar samo število športnih objektov po občinah ne daje jasne slike o dejanski rabi in dostopnosti teh objektov za rekreativno vadbo. Sallis, Prochaska in Taylor (7) na podlagi pregleda številnih študij ugotavljajo, da obstaja konsistenten pozitiven vpliv možnosti za športno vadbo na športno udejstvovanje. Nacionalni program športa (v nadaljevanju: NPŠ) za obdobje 2000-2010 (8) je med prednostne razvojne naloge postavil načrtovanje in gradnjo novih ter posodobitev obstoječih športnih objektov in gospodarjenja z njimi. Posebno skrb je namenil gradnji in vzdrževanju večnamenskih športnih objektov in spremljajoče infrastrukture, zlasti športnega prostora v šoli, ki bi naj bil kar najbolje izkoriščen tudi zunaj šolskih delovnih dni za potrebe, ki jih imajo učenci, starši in

društva. Tako je mogoče namreč ustvariti povezave med športom v družini, šoli in društvi. Zaradi dostopnosti vsem skupinam prebivalstva NPŠ izpostavlja tudi urejenost naravnega prostora za športne namene.

Analiza navedenega NPŠ (9) kaže, da smo v preteklem desetletju najbolj zgradili ustrezno mrežo športnih površin ravno na omenjenih dveh področjih. Zagotovili smo dobre infrastrukturne pogoje za športno dejavnost znotraj osnovnošolskega izobraževanja in športno-rekreativno dejavnost na prostem. Povezave med rastjo športno dejavnih prebivalcev in obsegom športnih površin kažejo, da so bili ukrepi na področju gradnje športnih objektov zastavljeni v pravi smeri, saj je bil strateški cilj povečanja števila športno dejavnih dosežen ali celo presežen. Slovenci smo med telesno najbolj dejavnimi narodi v Evropi, takoj za Skandinavci, ustrezna uporaba narave kot največje športne površine pa se zrcali v tem, da smo prvi v koriščenju naših naravnih danosti za ta namen (83% Slovencev je športno ali telesno dejavnih v naravi (10)).

S pospešenim povezovanjem šolskega in športnega prostora v preteklem desetletju so pridobile ustrezne vadbene pogoje zlasti tiste športne panoge, ki potekajo v športnih dvoranah (npr. košarka, roket, odbojka, gimnastika, borilni športi, badminton, namizni tenis, ples, mali nogomet). Zaradi različnih sofinancerjev in nadgradenj šolskega standarda s športnim nimamo popolnega pregleda nad zgrajenim, kar otežuje oblikovanje optimalne mreže pokritega športnega prostora. Hkrati so bili objekti, zgrajeni pred leti, energetsko potratni in manj prijazni do različnih skupin uporabnikov. Tako imajo številni objekti slabo rešeno akustiko, kar predstavlja težave pri sporazumevanju med uporabniki vadbene prostora, neprimerni športni podi povzročajo okvare ali poškodbe gibalnega aparata udeležencev vadbe, slabo prezračevanje in slabo načrtovani spremljajoči sanitarni prostori pa odvrčajo udeležence od vadbe. Problem predstavlja tudi slaba izkoriščenost objektov v določenih delih dneva, tedna ali leta oziroma prezasedenost v času, ko poteka šolski pouk.

Eden od ciljev naslednjega NPŠ bi zato moral biti zagotavljanje ustrezne prostorske umeščenosti športnih objektov, kakovostne izkoriščenosti in učinkovitega ravnanja z njimi (9). Zato je bil glavni namen našega raziskovalnega dela ovrednotiti stanje najboljšejšega dela športne infrastrukture, tj. pokritega šolskega športnega prostora z vidika nadgradnje s športnim standardom (povezanost s civilno in zasebno športno sfero) in racionalnosti takšne gradnje s športno-strokovnega vidika. Na podlagi tega smo pripravili smernice za nadaljnje ukrepanje, zlasti za javna vlaganja v stare in gradnjo novih šolskih športnih dvoran in telovadnic, analiza pa lahko predstavlja tudi osnovo za spremljavo uspešnosti in učinkovitosti prihodnjih NPŠ. Na tej podlagi je mogoče zasnovati športno-tehnološki premik, ki bo zagotovil kakovostne športne prostore in s tem možnost sodobnejše športne ponudbe.

Zaradi tega v nadaljevanju predstavljamo šolsko športno infrastrukturo, ki je v vsakodnevni rabi in je izven šolskega časa na voljo tudi drugim uporabnikom. V primerjavi z drugimi evropskimi državami je šolska športna infrastruktura v Sloveniji na precej višjem nivoju, saj imajo vse osnovne, pa tudi večji del srednjih šol eno ali dve športni dvorani, kar pomeni izjemne pogoje za delo pri športni vzgoji.

Jurak, Leskošek in Strel (11) so v analizo športnih dvoran vključili 995 objektov, število in tip teh objektov po regijah pa je vidno v Tabeli 1.

Tabela 1: Regijska razpršenost šolskih športnih dvoran po skupinah dvoran, ločeno za osnovno in srednjo šolo (11)

Statistična regija	DVRANA - VEČNAMENSKA (3 VADBENE ENOTE)			DVRANA - VEČNAMENSKA (2 VADBENI ENOTI)			DVRANA - VEČNAMENSKA (1 VADBENA ENOTA)			TELOVADNICA - MALA			POSEBNE ŠPORTNE DVORANE			Skupna vsota
	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	
	Š	Š		Š	Š		Š	Š		Š	Š		Š	Š		
GORENJSKA	7	5	12	1	1	2	35	4	39	31	5	36	14	12	26	115
GORIŠKA	5	2	7	4	2	6	22	2	24	12	2	14	3	6	9	60
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	4	3	7	3		3	24	1	25	14	7	21	4	6	10	66
KOROŠKA	4	1	5	3		3	16	2	18	10	1	11	2	6	8	45
NOTRANJSKO-KRAŠKA	3	1	4	2		2	10		10	7	1	8	5	1	6	30
OBALNO-KRAŠKA	4	1	5	3		3	15	4	19	4	2	6	4	2	6	39
OSREDNJE SLOVENSKA	10	6	16	4	3	7	91	1	104	57	9	66	9	22	31	224
PODRAVSKA	13	2	15	5	3	8	62	7	69	34	3	37	11	15	26	155
POMURSKA	5	3	8	6		6	28	4	32	18	2	20	6	5	11	77
SAVINJSKA	10	3	13	11	2	13	51	6	57	26	5	31	5	4	9	123
SPODNJEPOSAVSKA	6	2	8	4		4	16	1	17	5	5	10	2		2	41
ZASAVSKA	3	1	4			0	7	1	8	4	2	6	1	1	2	20
Skupna vsota	74	3	104	46	11	57	377	4	422	22	44	266	66	80	146	995
		0						5		2						

Vidno je, da imamo v Sloveniji največ večnamenskih športnih dvoran z eno vadbeno enoto (42,6 %), največ pa jih je v najbolj gosto poseljeni regiji – Osrednjeslovenski. Velika večina teh športnih dvoran je v osnovnošolskem prostoru. V srednješolskem prostoru po odstotku prednjačijo posebne športne dvorane.

Tabela 2: Število posameznih vrst šolskih športnih dvoran po mestnih občinah (11)

Občina	DVRANA - VEČNAMENSKA (3 VADBENE ENOTE)			DVRANA - VEČNAMENSKA (2 VADBENI ENOTI)			DVRANA - VEČNAMENSKA (1 VADBENA ENOTA)			TELOVADNICA - MALA			POSEBNE ŠPORTNE DVORANE			Skupna vsota
	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	OŠ	SŠ	sk.	
CELJE		2	2	2	2	4	9	3	12	6	1	7	1	3	4	29
KOPER	1	1	2	1		1	12	3	15	2	1	3	1		1	22
KRANJ	1	2	3				10	3	13	9	2	11	3	6	9	36
LJUBLJANA	2	4	6	2	3	5	47	11	58	36	8	44	5	18	23	136
MARIBOR		1	1	2	3	5	17	6	23	14	3	17		12	12	58
MURSKA SOBOTA	2	2	4	2		2	2	2	4	3	2	5	2	5	7	22
NOVA GORICA	1	1	2	2	1	3	4	1	5	4	2	6		5	5	21
NOVO MESTO	1	2	3	1		1	8	1	9	1	7	8	2	5	7	28
PTUJ	1	1	2				5		5	2		2	5	2	7	16
SLOVENJ GRADEC		1	1				4	1	5	2		2	2	4	6	14
VELENJE	1	1	2				7	2	9	2	4	6		1	1	18
Skupna vsota	10	18	28	12	9	21	125	33	158	81	30	111	21	61	82	400

Tabela 2 kaže število posameznih vrst šolskih športnih dvoran v mestnih občinah. V teh občinah je 40% vseh šolskih športnih dvoran v Sloveniji. Glede na gostoto poseljenost v mestnih občinah bi lahko pričakovali večji odstotek večjih športnih dvoran v primerjavi s slovenskim povprečjem, vendar je ravno obratno – v teh občinah je zlasti večji odstotek malih telovadnic in posebnih športnih dvoran, kar je v veliki meri povezano z značilnostmi srednješolskega športnega prostora.

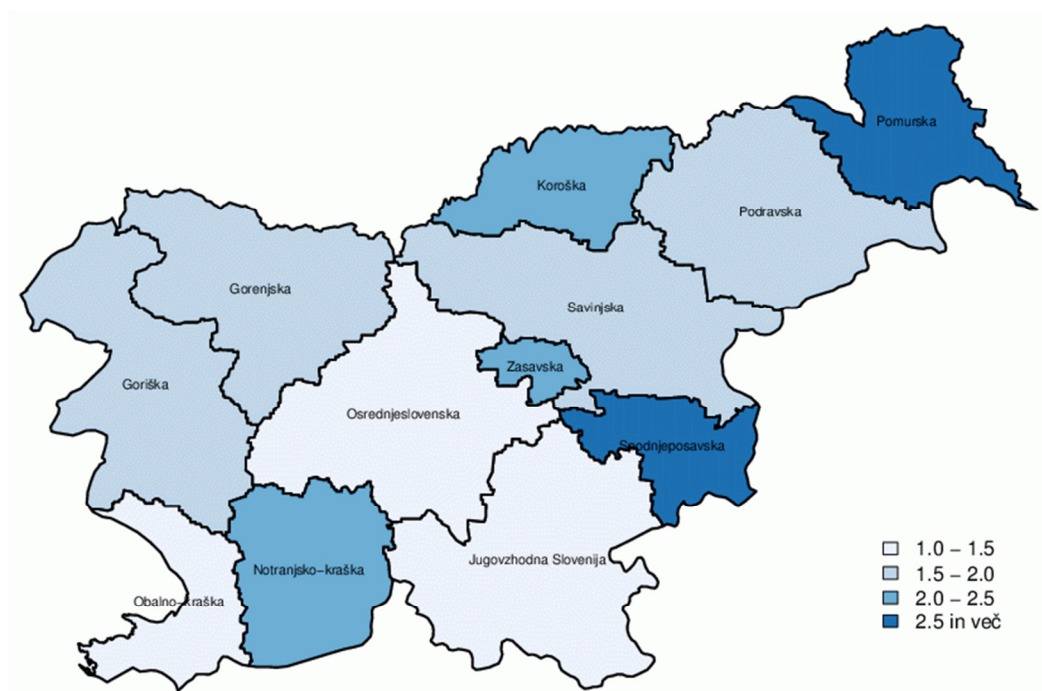
Regijska razpršenost je velika tudi po obsegu športnih prostorov (Tabela 3).

Tabela 3: Regijska razpršenost obsega športnih prostorov v osnovnih in srednjih šolah (11)

	Število učencev		Skupna površina vadbenih prostorov (m ²)		Površina na učenca	
	OŠ	SŠ	OŠ	SŠ	OŠ	SŠ
Gorenjska	17.045	7.511	29.654	9.612	1,74	1,28
Goriška	9.066	4.618	17.062	4.997	1,88	1,08
Jugovzhodna Slovenija	11.855	6.116	17.690	6.536	1,49	1,07
Koroška	5.837	2.606	13.596	3.419	2,33	1,31
Notranjsko-kraška	4.036	1.337	10.043	1.292	2,49	0,97
Obalno-kraška	7.440	3.405	10.951	2.844	1,47	0,84
Osrednjeslovenska	42.866	23.700	58.278	16.474	1,36	0,70
Podravska	23.095	13.451	44.257	10.093	1,92	0,75
Pomurska	8.674	3.760	22.839	5.164	2,63	1,37
Savinjska	21.223	10.615	41.852	9.023	1,97	0,85
Spodnjeposavska	5.502	1.667	16.885	2.960	3,07	1,78
Zasavska	3.055	1.115	6.253	2.143	2,05	1,92
Povprečje					1,81	0,93

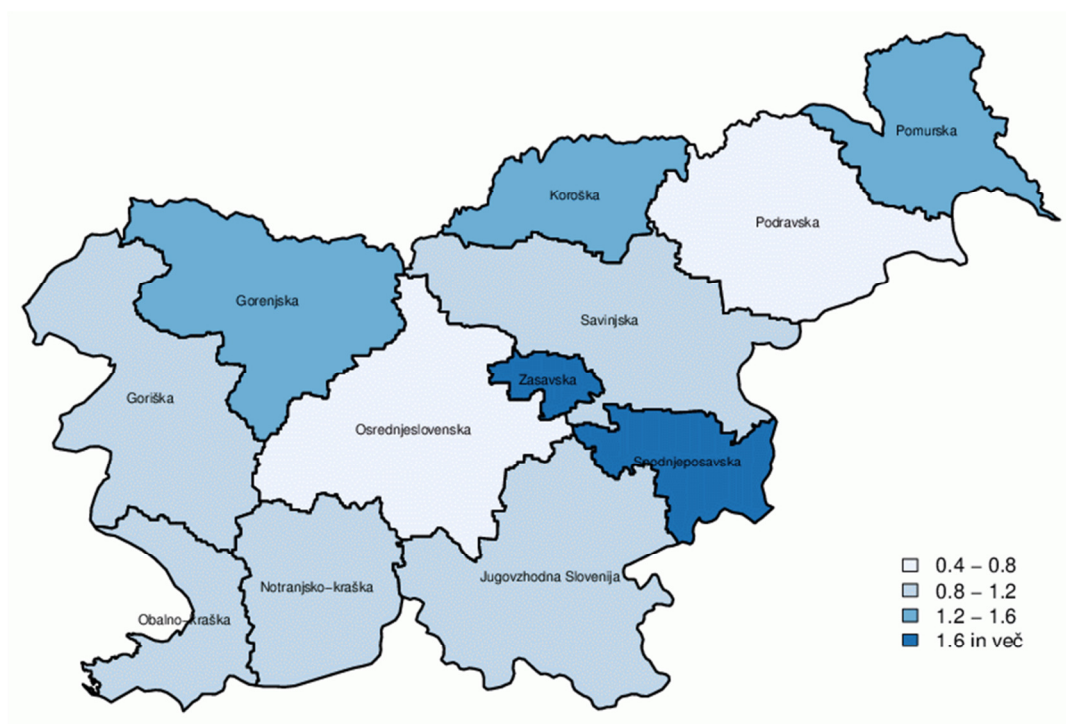
Po zbranih podatkih imamo v Sloveniji 363.917 m² vadbenih površin v šolskih športnih dvoranah, od tega 289.359 m² ali 79,5 % v osnovnih šolah in 74.557 m² ali 20,5 % v srednjih šolah. V povprečju to pomeni 1,81 m² površine na učenca v osnovni šoli in pol manj v srednji šoli.

Slika 1: Regijska razpršenost obsega športnih prostorov v osnovnih šolah (m²/učenca) (11)

Razlike med regijami so zelo velike. Najboljši prostorski pogoji dela za športno vzgojo v osnovni šoli so na Spodnjeposavskem in Pomurskem, najslabši pa v Osrednjeslovenski in Obalno-kraški regiji ter Jugovzhodni Sloveniji, kjer je število učencev na obseg vadbenega prostora skoraj dvakrat večje. Vsaj na področju pomurske regije pa se potrjuje dejstvo, da zgolj obstoj športne infrastrukture ne zagotavlja tudi ustreznega gibalnega statusa prebivalstva glede na to, da z vidika gibalnih sposobnosti otroci s te regije že vrsto let predstavljajo najskromnejše razvito populacijo.

Slika 2: Regijska razpršenost obsega športnih prostorov v srednjih šolah (m²/učenca) (11)

Pri regijski razpršenosti obsega športnih prostorov v srednjih šolah prednjačita Zasavska in Spodnje-posavska (Slika 2), medtem ko je razporeditev tega prostora sicer pod precejšnjim vplivom srednješolskih središč, ki jih je v nekaterih regijah precej manj. Najmanj vadbenega prostora za dijake je v Osrednjeslovenski regiji.

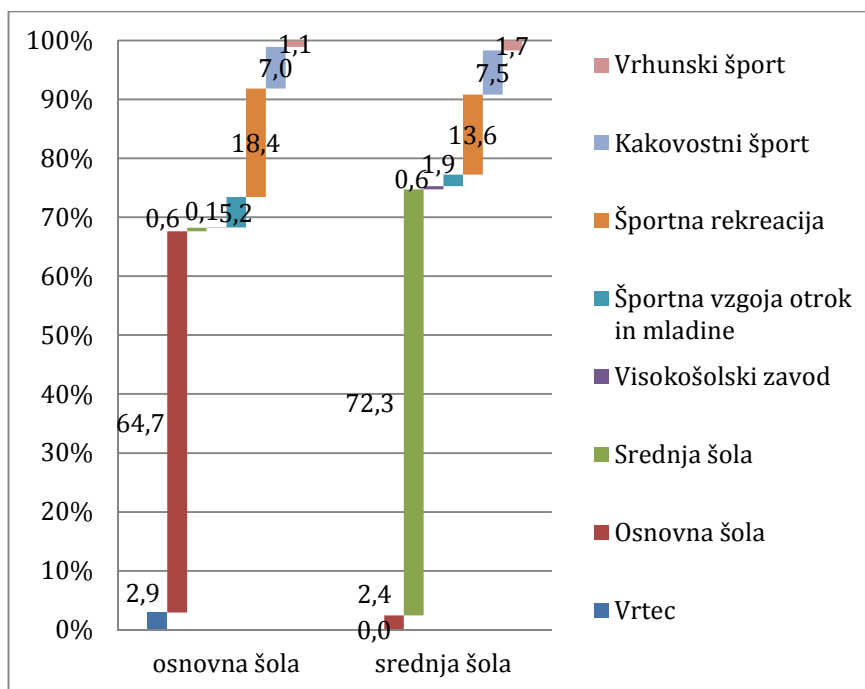
Tabela 4: Obseg športnih prostorov v osnovnih in srednjih šolah po mestnih občinah

Občina	Število učencev		Skupna površina		Površina na učenca	
	OŠ	SŠ	OŠ	SŠ	OŠ	SŠ
Celje	3.475	7.786	5.400	5.656	1,55	0,73
Koper	3.757	1.738	5.633	2.079	1,50	1,20
Kranj	4.498	3.348	6.922	4.200	1,54	1,25
Ljubljana	20.282	21.028	27.840	12.464	1,37	0,59
Maribor	7.061	9.929	8.427	7.934	1,19	0,80
Murska Sobota	1.567	2.460	4.847	3.625	3,09	1,47
Nova Gorica	2.387	3.080	4.181	2.800	1,75	0,91
Novo mesto	3.161	5.193	4.568	5.641	1,45	1,09
Ptuj	1.677	2.463	3.802	1.624	2,27	0,66
Slovenj Gradec	1.435	1.463	2.103	2.401	1,47	1,64
Velenje	2.556	1.840	3.962	3.054	1,55	1,66
Povprečje MO					1,50	0,85

V mestnih občinah je po obsegu 35,5 % vseh vadbenih površin v šolskih športnih dvoranah. V mestnih občinah je manj površin na učenca, kot je republiško povprečje (Tabeli 3 in 4), zlasti na račun manjšega standarda v osnovnih šolah, medtem ko je večina srednjih šola tako v mestnih občinah.

Po obsegu pokritih športnih površin v osnovnošolskem prostoru med mestnimi občinami izstopa Murska Sobota z daleč najboljšimi pogoji za osnovnošolsko populacijo, z zelo dobrimi pogoji pa sledi Ptuj. Najslabše pogoje, skoraj trikrat manjši obseg vadbenih površin na učenca kot Murska Sobota, imata Maribor in Ljubljana. Tudi v srednješolskem prostoru je razpršenost velika. Velenje, Slovenj Gradec in Murska Sobota imajo skoraj trikrat več pokritih vadbenih površin kot Ljubljana (11).

Slika 3: Dejavnosti v športnih dvoranah pri osnovnih in srednjih šolah (11)

Redni pouk v osnovni ali srednji šoli predstavlja okoli dve tretjini (v osnovni šoli nekoliko manj, v srednji šoli nekoliko več) zasedenosti šolskih športnih dvoran (Slika 3). Druga večja dejavnost je športna rekreacija, ki zasede več časa kot ves tekmovalni šport skupaj. V osnovnih šolah je struktura dejavnosti nekoliko bolj pestra kot v srednješolskih športnih dvoranah.

3 Identifikacija vrzeli in predlogi rešitev na področju izvajanja telesne dejavnosti v Sloveniji

3.1 Športna vzgoja

Kljub dobrim pogojem in dobro usposobljenemu kadru športnih pedagogov, je v slovenskem šolskem sistemu nekaj šibkih točk, ki zmanjšujejo kakovost športne vzgoje in njen razvojni potencial. V osnovni šoli je največja rezerva v dvigu kakovosti športne vzgoje v skupnem poučevanju športnega pedagoga in razrednega učitelja, ki ga zakonodaja omogoča, vendar je takšen način poučevanja obravnavan kot nadstandardni. To pomeni, da mora šola za izvajanje takšnega načina poučevanja

sama zagotoviti sredstva, ki jih navadno pridobi od staršev. Nekatere občine so v preteklosti same sofinancirale skupno poučevanje obeh učiteljev v prvi in drugi triadi, v zadnjih letih pa so zaradi varčevalnih ukrepov breme plačila praviloma prevalele na starše. Šola ima tudi možnost, da poveča število ur športne vzgoje in nekatere šole v okviru rednega pouka izvajajo uro športne vzgoje vsak dan. Seveda je plačilo dodatnih ur navadno na plečih staršev, treba pa je poudariti, da je strošek praviloma precej nižji kot je strošek povprečne prostočasne športne vadbe enkrat na teden. Če k temu prištejemo še to, da otroka ni potrebno voziti na vadbo drugam in da je v tem primeru zagotovo pod strokovnim vodstvom, je strošek ekonomsko zelo opravičljiv.

V srednješolskih poklicnih programih je največja težava premajhen obseg športne vzgoje, ki že tako ogroženi populaciji dijakov onemogoča ustrezno količino športne vadbe vsaj v šoli. Nekateri programi imajo tako le eno uro športne vzgoje na teden, kar je nedopustno in problematično tudi iz strokovnega vidika. Iz poklicnih šol namreč izhajajo profili, ki bodo v življenju večinoma delali fizično, stanje njihove gibalne učinkovitosti pa je zaskrbljujoče nizko. V tej populaciji namreč fantje v gibalnih sposobnosti ne dosegajo deklet iz gimnazijskih programov (12).

Med študentsko populacijo športna vzgoja zvečine ni obvezni predmet, večina študijskih programov pa je sploh ne vsebuje več. Ob bolonjski prenovi študijev so namreč mnoge fakultete predmet športna vzgoja opustile, ker so kreditne točke tega predmeta razdelili med druge predmete. Zaradi tega je stanje telesne dejavnosti in telesnega fitnesa študentov na precej nižji ravni, kot bi si želeli. Tudi športna infrastruktura, ki je na voljo študentski populaciji je nezadostna, saj je dvoran, namenjenih študentskemu športu malo in so slabo opremljene, zelo pomanjkljivo pa so opremljene tudi tiste dvorane, ki jih univerze najemajo za izvajanje športnih programov študentov.

3.2 Infrastruktura

Infrastrukturni pogoji so z vidika količine športnih objektov tako dobri, da v nekaterih okoljih pozabljajo, da je za izvajanje športnih dejavnosti v šoli na voljo tudi naravno okolje. Vseeno pa se ponekod srečujejo tudi s težavami.

Materialna opremljenost šol v Sloveniji je s kvantitativnega vidika zadovoljiva, saj smo v zadnjih letih zgradili številne nove šolske športne dvorane in obnovili stare (9), s kakovostnega vidika pa opazamo tudi nekatere slabosti, saj so normativna izhodišča za gradnjo, opremo in vzdrževanje športnih dvoran pomanjkljiva (9), zato se pojavljajo nekatere neustrezne rešitve (npr. nefunkcionalna razporeditev prostorov, športnih naprav in opreme ter skladišč opreme, slaba akustika, nekakovosten športni pod, nezaščitene naletne površine ipd.). Zaznane pomanjkljivosti so opazne tudi pri prostoru in opremi za športno vzgojo na razredni stopnji, saj pouk poteka najpogosteje v premajhnih prostorih in z neprilagojenimi športnimi pripomočki glede na značilnosti razvojne stopnje mlajših šolarjev (13), izpeljavi športnovzgojnega procesa v srednjih šolah in na ljubljanski univerzi v najetih prostorih (prostori niso prilagojeni izpeljavi procesa za to populacijo; v njih so hkrati tudi drugi udeleženci vadbe ipd.), izpeljavi športnovzgojnega procesa na

podružničnih šolah (večina nima primernih športnih površin), preslabi opremljenosti šol s pripomočki, ki bi bili prilagojeni različnim sposobnostim učencev (npr. lahke, mehke žoge, nižji koši, pregibne ovire ipd.), zastarelih in iztrošenih športnih napravah in opremi v približno tretjini šol in neurejenosti zunanjih površin, kot so predmeti na igriščih, s katerimi se lahko učenci poškodujejo, zanemarjene atletske naprave, napačno pričvrščeni goli, neurejena in nevarna otroška igrišča s poškodovanimi igralci (14).

Tabela 5: SWOT analiza¹

PREDNOSTI Strength	POMANJKLJIVOSTI Weaknesses
<p>Otroci</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobro razvita mreža šolskih športnih objektov. - Velik obseg športne vzgoje v šolah. - Možnost izbirnih predmetov z zdravstvenimi gibalnimi vsebinami v drugem in zadnjem triletju. - Zelo dobro stanje šolskih športnih objektov na podeželju. - Dobro izobražen kader za poučevanje športne vzgoje na šolah. - Urejena ponudba interesnih športnih programov na šolah. - Dostopnost programa Zdrav življenjski slog v šolah. 	<p>Otroci</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nezadostno izkoriščanje šolske športne infrastrukture v popoldanskem času, vikendih in med počitnicami. - Preslabo izkoriščanje naravnega okolja pri športni vzgoji. - Dotrajanost in slabša opremljenost športnih dvoran v nekaterih mestnih občinah. - Nezadostne športne površine na učenca v nekaterih mestnih občinah. - Slabša dostopnost športnih objektov na podružničnih šolah. - Premajhen poudarek zdravstvenim vsebinam športnih dejavnosti v srednjih šolah. - Premajhno število ur športne vzgoje v poklicnih programih. - Skromna ponudbe športnih programov na podeželju. - Povečevanje neenakosti v dostopu do športne dejavnosti v šolah, kjer ne izvajajo programa Zdrav življenjski slog.
<p>Študenti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Možnost ukvarjanja s športnimi programi, izven študijskih programov. 	<p>Študenti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pomanjkanje objektov, namenjenih vadbi študentov. - Pomanjkanje športne vzgoje v

¹ SWOT analiza je orodje, s katerim lahko identificiramo prednosti in slabosti kot tudi izzive in nevarnosti (Strength, Weaknesses, Opportunities, Threats) na določenem področju raziskovanja.

- Dobre možnosti neorganizirane športne vadbe v naravnem okolju.

študijskih programih.

Odrasli

- Dobra dostopnost športne infrastrukture v namene rekreacije.

Odrasli

- Pomanjkanje programov športa, usmerjenih v zdravje.

PRILOŽNOSTI

Opportunities

Otroci

- Izboljšanje športne infrastrukture v mestih.
- Izboljšanje ponudbe organizirane vadbe na podeželju.
- Razširitev programa Zdrav življenjski slog na vse osnovne šole.

Študenti

- Izboljšanje športne infrastrukture, namenjene rekreativni vadbi študentov.
- Vpeljava obvezne športne vzgoje v študijske programe.

Odrasli

- Organiziranje regionalne mreže za razvoj vadbenih programov, usmerjenih v zdravje v povezavi športa in zdravstva.
- Zaposlovanje kineziologov v primarnem zdravstvu in športnih društvih za izvajanje športnih programov, usmerjenih v zdravje.
- Organiziranje vadbenih programov, usmerjenih v zdravje.
- Davčne olajšave za udeležence vadbenih programov, usmerjenih v zdravje.

NEVARNOSTI

Threats

Otroci

- Manjšanje obsega športne vzgoje v kurikulumu.

Študenti

- Izključevanje športne vzgoje iz študijskih programov.

Odrasli

- Nestrokovno vodene vadbe.

4 Viri in uporabljena literatura

1. Kerpanova, V., & Borodankova, O. (2013). Physical Education and Sport at School in Europe. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, European Commission. Available from EU Bookshop.
2. Nelson, M. C., Neumark-Stzainer, D., Hannan, P. J., Sirard, J. R., & Story, M. (2006). Longitudinal and secular trends in physical activity and sedentary behavior during adolescence. *Pediatrics*, 118(6), e1627-e1634.
3. Jurak G, Kovač M. Pomen šolske športne dvorane za razvoj športne kulture. *Šport*. 2013;61(3-4):119-123.
4. Kovač, M., & Novak, D. (1998). Učni načrt za osnovno šolo. Ljubljana: Urad za šolstvo. Predmetna kurikularna komisija za športno vzgojo.
5. Starc G, Strel J. Influence of the quality implementation of a physical education curriculum on the physical development and physical fitness of children. *BMC Public Health*. 2012;12(1):61.
6. Kovač, M., & Novak, D. (1999). Srednješolsko izobraževanje: Učni načrt–gimnazije.[Secondary-school education: Curriculum–grammar school]. Retrieved October, 21, 2006.
7. Sallis, J. F., Prochaska, J. J., & Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine and Science in Sport and Exercise*, 32(5), 963–975.
8. Nacionalni program športa (NPŠ). Uradni list RS, št. 24/00 in 31/00 – popr. Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP24> (9.9.2015).
9. Jurak, G (2010). Analiza materialne podstrukture športa v Republiki Sloveniji. V: Kolar, E., Jurak, G., Kovač, M. (ur), Analiza nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2000-2010, str. 287-306. Ljubljana: Fakulteta za šport.
10. Eurobarometer Sport and Physical Activity, 2010, Brussels: European Commission. Dosegljivo 1.9.2012 na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf.
11. Jurak G, Leskošek B, Strel J. Prostorska razpršenost in starost šolskih športnih dvoran ter skupine njihovih uporabnikov. *Šport*. 2013;61(3-4):130-138.
12. Kovač M, Strel J, Jurak G, Leskošek B. Morphological Characteristics and Motor Fitness Among Girls Attending Different Secondary-School Programmes. *Int J Morphol*. 2012;30(2):411-416.
13. Štemberger, V. (2002). Varnost v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju devetletne osnovne šole z vidika doseganja normativov in standardov. V M. Kovač in B. Škof (ur.), Razvojne smernice športne vzgoje. Zbornik 15. strokovnega posveta Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, str. 211–215. Ljubljana : Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
14. Čuk, I., Bučar, M., Videmšek, M. in Hosta, M. (2007). Poškodbe otrok na otroških igriščih. *Šport, priloga Otroška igrišča*, 55(1), 26–28.